

Học sinh với mạng xã hội

1. Muôn mặt của mạng xã hội

Sự cần thiết của mạng xã hội trong thời đại hiện nay, nhất là đối với học sinh, sinh viên là không thể phủ nhận. Tuy nhiên, việc sử dụng mạng xã hội quá đà hoặc thiếu hiểu biết cũng kéo theo nhiều hệ lụy.

Nhiều năm trở lại đây, Internet nói chung và mạng xã hội nói riêng đã cung cấp một lượng lớn thông tin, trở thành công cụ đắc lực hỗ trợ cuộc sống, công việc, giải trí cho con người. Tuy nhiên, tác hại và hệ lụy kéo theo cũng không ít nhất là với những ai sử dụng mạng xã hội quá đà hoặc thiếu hiểu biết.

Do vậy, người dùng cần tỉnh táo, nhận diện được thông tin thật, giả để tránh bị lôi kéo, dẫn dắt tới những biểu hiện lệch lạc về nhận thức và hành vi. Đặc biệt, với thế hệ trẻ, khi trình độ nhận thức còn non nớt, thiếu kinh nghiệm cuộc sống thì việc sử dụng Internet và tham gia mạng xã hội cần phải được hướng dẫn, định hướng về văn hóa ứng xử.

Mạng xã hội cung cấp một lượng lớn thông tin, trở thành công cụ đắc lực hỗ trợ cuộc sống, công việc, giải trí cho con người

Nhiều tiện ích

Sự cần thiết của mạng xã hội trong thời đại hiện nay, nhất là đối với học sinh, sinh viên là không thể phủ nhận. Có rất nhiều chương trình học trực tuyến hữu ích, giúp học sinh mở rộng kiến thức trong khi có thể tiết kiệm thời gian và tiền bạc. Sự tiện dụng của máy tính, điện thoại khi truy cập mạng xã hội cũng giúp ích rất nhiều cho việc trao đổi thông tin giữa nhiều đối tượng cả trong nước và quốc tế.

Nhiều phụ huynh cho biết đã mua điện thoại và máy tính cho con khi con học lên bậc THCS, thậm chí nhiều em có riêng một máy tính xách tay ngay từ bậc tiểu học. Học sinh cả nước không còn xa lạ với chương trình thi giải toán qua mạng Violympic. Ở chương trình này, các học sinh được cọ xát, thử sức và khẳng định mình thông qua các bài thi và xếp hạng. Nhiều học sinh đã có được niềm đam mê toán học từ việc tham gia giải các bài toán qua mạng.

Học tiếng Anh với người nước ngoài qua mạng cũng đang là một phong trào nhiều phụ huynh lựa chọn cho con. Chỉ cần một máy tính có nối mạng Internet và một chỗ ngồi yên tĩnh, nhiều học sinh đã có cơ hội được rèn luyện khả năng giao tiếp với các giáo viên nói tiếng Anh chuẩn bản địa.

“Học tiếng Anh với giáo viên trong nước tốt về mặt ngữ pháp, nhưng tôi vẫn muốn rèn cho con về kỹ năng giao tiếp và cách phát âm chuẩn, đặc biệt là khả năng phản xạ trong hội thoại thì cần phải học thêm giáo viên nước ngoài bằng hình thức online”.

Chưa kể đến ngày càng nhiều các nhóm, các trang trên mạng xã hội giúp học sinh tra cứu bài giảng mà không phải trả một đồng học phí nào. Cách học theo nhóm cũng nhận được rất nhiều thuận lợi khi các thành viên trong nhóm có sử dụng mạng xã hội.

Nhưng không ít hệ lụy

Tiền ích của mạng xã hội là thiết thực, tuy nhiên, mặt trái của nó cũng không ít mà thực tế thời gian qua có nhiều việc đau lòng đã xảy ra. Ngày càng có nhiều thông tin thông báo những trẻ ở lứa tuổi học sinh phổ thông bị mất tích với nhiều nguyên nhân như khi xin đi sinh nhật bạn, sau khi đi học về hoặc sau vài dòng tin nhắn trên mạng xã hội.

Loại trừ một số vụ việc đau lòng, có khá nhiều em được “tìm thấy” chỉ sau một vài ngày. Thông tin phản hồi thường rất khéo léo, nhưng gần như ai cũng hiểu, nhiều em gái bị bạn quen qua mạng xã hội rủ đi chơi hoặc bị lừa đảo, bị xâm hại và hậu quả rất đau lòng.

Thủ đoạn các đối tượng xấu thường sử dụng là dùng tên và hình ảnh đại diện giả mạo, tạo thông tin nhân thân tốt để kết bạn, làm quen với các nữ sinh độ tuổi mới lớn. Với tài ăn nói lưu loát, hoạt ngôn, nhiều cô gái trẻ sau nhắn tin qua lại thì khó thoát khỏi cạm bẫy mà đối tượng giăng sẵn.

Theo thống kê của Công an thành phố Hà Nội, các vụ việc không chỉ xảy ra với các nữ sinh có hoàn cảnh gia đình đặc biệt như bố mẹ ly hôn, thiếu sự chăm sóc, dạy dỗ, mà còn xảy ra ngay cả với những gia đình hạnh phúc, kinh tế ổn định.

“Có những học sinh chuyển biến rất nhanh và bất ngờ, cả gia đình và nhà trường đều rất khó lường, đôi khi rơi vào thế bị động. Các em thay đổi từ đối tượng giao du, lời ăn tiếng nói, lên sử dụng mỹ phẩm, chú trọng vào vẻ bề ngoài và việc học hành cũng sa sút rất nhanh”, cô Nguyễn Thị Thu Thanh, giáo viên Trường THCS Dịch Vọng (quận Cầu Giấy) chia sẻ.

Tại một trường THCS khu vực nội thành Hà Nội, chỉ đến khi cơ quan công an đến làm việc với ban giám hiệu, lúc đó cả phụ huynh và ban giám hiệu mới giật mình bởi học sinh vướng vào chuyện mua bán tiền giả trên mạng lại có học lực khá tốt, bề ngoài chừng chạc, điềm tĩnh.

Qua hỏi chuyện, học sinh này mới thừa nhận bị rủ rê, lôi kéo khi tham gia một group trên Facebook. Nguy hiểm hơn, học sinh này đã mời thêm khoảng chục bạn trong lớp cùng tham gia để có tiền tiêu xài và chơi điện tử.

Đến bây giờ, chị Nguyễn Lê Hiền (quận Hai Bà Trưng, Hà Nội), có con gái học lớp 10 vẫn còn nhớ như in cảm giác ngỡ ngàng tột độ khi đọc những dòng tin nhắn từ điện thoại của con khi con gái chị rủ các bạn trong lớp đánh hội đồng một đứa vì “nó chảnh, nó kênh”.

“Lúc ấy cháu học lớp 7, luôn được cô giáo chủ nhiệm đánh giá là ngoan ngoãn, dịu dàng. Khi vụ việc bị phát hiện và được ngăn chặn, tôi và một vài phụ huynh khác còn mất khá nhiều thời gian để giảng giải, phân tích về hành vi và những hậu quả sẽ xảy ra. Các cháu khẳng khái bảo vệ quan điểm vì cho rằng, các cháu đọc trên mạng và thấy tự mình xử lý vấn đề, không nên tìm sự trợ giúp của người lớn là cách tốt nhất”, chị Nguyễn Lê Hiền kể lại.

Vẫn biết cái gì cũng có hai mặt: lợi và hại. Tuy nhiên, với sức hấp dẫn của mạng xã hội, cái hại dễ dàng bị xem nhẹ khi học sinh chưa đủ nhận thức để phân biệt và sàng lọc thông tin. Điều này dễ dẫn đến những hậu quả nặng nề dù nguyên nhân từ một thế giới ảo.

Học sinh với mạng xã hội.

2. Thế giới ảo, hậu quả thật

Mạng xã hội hiện nay như đời sống xã hội thứ hai của phần lớn học sinh phổ thông. Thế giới mạng là ảo nhưng ảnh hưởng của nó tới học sinh là thật.

Con cái nghiện facebook trở thành nỗi ám ảnh của nhiều bậc phụ huynh. Trong khi đó, sự quan tâm, định hướng của nhà trường và gia đình còn khá mờ nhạt.

Khi mạng xã hội là tri kỷ

Đối với học sinh phổ thông, mạng xã hội là một phần không thể thiếu trong đời sống của các em. Các em có thể chia sẻ mọi thông tin của bản thân lên mạng xã hội, nhưng lại không thể tâm sự với cha mẹ. Các em tìm kiếm giải pháp cho mọi vấn đề bằng cách lên mạng tìm hiểu, nhắn tin qua mạng xã hội để hỏi bạn bè và mù quáng tin tưởng những lời khuyên mà thiếu đi sự phân tích.

Hàng loạt vụ học sinh đánh nhau từ mâu thuẫn trên Facebook cho thấy các em đang sử dụng mạng xã hội theo chiều hướng tiêu cực, đáng báo động. Điển hình như các vụ đánh nhau của học sinh do mâu thuẫn trên mạng xã hội. Các hình ảnh bạo lực này còn được người tham gia ghi lại và đưa lên Facebook. Hay mới đây, một nam sinh lớp 8 có hành vi xúc phạm nhân phẩm một ban nhạc Hàn Quốc và cộng đồng hâm mộ họ trên Facebook khiến bản thân, gia đình và cả gia đình bị hăm dọa.

“Lời khuyên của bạn bè qua mạng xã hội nhiều và đa dạng, nhưng chủ yếu là hòa vào và tâm lý đám đông. Nếu không tỉnh táo thì rất dễ bị cuốn vào và đẩy sự việc đi xa, khó kiểm soát. Lúc ấy, dù có muốn tìm lời khuyên nào đó của người lớn cũng không dễ vì áp lực đám đông rất khó chịu, gần như không thể chống lại”, em Trần Nguyễn Thu Trang, học sinh lớp 10 Trường THPT Đại Mỗ (quận Nam Từ Liêm, Hà Nội) chia sẻ.

Có khá nhiều học sinh cho biết không muốn tìm tư vấn của người lớn mà thường chia sẻ sự việc trong nhóm kín chỉ có bạn bè cùng lứa tuổi. Đối với các em thì “cách giải quyết của người lớn không nhanh, không hiệu quả và chúng em hoàn toàn tự giải quyết được”... và phần lớn các em tin vào những lời khuyên xuất phát từ mạng xã hội không một chút đắn đo.

“Chúng tôi thường nói với học sinh hãy chia sẻ với bố mẹ, với thầy cô giáo khi sự việc còn đơn giản. Đừng để đến lúc phức tạp thì hậu quả sẽ khôn lường. Thế nhưng, khi chúng tôi tiếp cận được thì sự việc đã trở nên quá khó để giải quyết, hậu quả nhìn thấy đã quá lớn. Chúng tôi có cảm giác, đối với các em, mạng xã hội như một người bạn thân thiết và đáng tin hơn rất nhiều”, thầy Chu Đăng Thiện, Hiệu trưởng Trường THCS Yên Bài A (huyện Ba Vì, Hà Nội) tâm sự.

Sự loay hoay của người lớn

Nhiều phụ huynh "than trời" khi thấy con mình nghiện mạng xã hội. Họ tìm mọi cách ngăn cản, kiểm soát thời gian trực tuyến của con mình bằng cách tịch thu điện thoại, không lắp thiết bị Internet ở nhà. Thế nhưng, tất cả những việc làm đó cũng không kéo con họ trở lại gần gũi và chia sẻ với bố mẹ.

“Con tôi tranh thủ mọi lúc, mọi nơi để truy cập mạng xã hội. Mở mắt ra là nó vớ ngay cái điện thoại. Đi học về, việc đầu tiên là chui vào một góc nhà rồi cắm mặt vào điện thoại, tay bấm liên hồi. Những câu chuyện giữa hai mẹ con thừa thốt dần dần tôi đã rất cố gắng chủ động hỏi”, chị Nguyễn Như Hoa (Nam Đồng, quận Đống Đa, Hà Nội) tâm sự.

Đó cũng là chia sẻ của rất nhiều phụ huynh có con trong độ tuổi mới lớn. Họ coi chiếc điện thoại của con là nguyên nhân và tìm đủ mọi cách để cách ly con mình với nó. Thế nhưng, có một thực tế là họ không thể cấm con sử dụng điện thoại do những liên quan trong cuộc sống.

Theo một nghiên cứu của Học viện Thanh thiếu niên Việt Nam, có mối tương quan chặt chẽ giữa thời gian sử dụng mạng với hành vi phạm tội và đạo đức của thanh, thiếu niên. Hơn 70% thanh, thiếu niên dùng mạng để chơi game trung bình 4 - 5 tiếng/ngày có hành vi phạm tội cao hơn hẳn so với người sử dụng thấp hơn.

Nghiên cứu này chỉ rõ hành vi của con người chính là hành vi tập nhiễm. Nếu các em sử dụng game online nhiều, trang web đen thì mô hình, hành vi đó nhiễm vào trong nhận thức của mỗi em. Nhiều hành vi ở ngoài cuộc sống là vô đạo đức, không lành mạnh thì ở trên mạng lại được cổ vũ. Trẻ em dễ nhầm lẫn hành vi trong game với hành vi trong thực tế. Ví dụ như việc chém giết hay tước đoạt lợi ích của người khác khi chơi game lại được coi là hành vi anh hùng. Điều này lý giải vì sao nhiều tội phạm vị thành niên khi bị bắt đều khai rằng hành vi đó học qua mạng, phim ảnh, chơi game.

“Tôi thực sự lo lắng sau khi nghe câu chuyện về một bệnh nhân 14 tuổi bị nghiện Facebook ở Hà Nội khi bệnh nhân này vào mạng internet 12-14 tiếng mỗi ngày, đi học về là đóng cửa phòng chỉ dùng Facebook. Nhiều người nói không nên cấm mà hãy hướng dẫn con dùng mạng xã hội cho đúng bởi những lợi ích của mạng xã hội và sự thật là cũng không thể cấm được”, chị Trần Thị Bình (phường Cổ Nhuế, quận Bắc Từ Liêm, Hà Nội) cho biết.

Cấm hay không cấm con sử dụng mạng xã hội? Đó là câu hỏi luôn làm đau đầu các bậc cha mẹ, bởi cấm cũng không nổi mà cho phép thì lại không yên tâm. Thế nên, ngay lúc này, sự quan tâm, định hướng của gia đình và nhà trường là rất cần thiết.

Học sinh với mạng xã hội.

3. Cần định hướng của gia đình và nhà trường

Trang bị kiến thức và kỹ năng cho trẻ trong thời đại công nghệ phát triển mạnh mẽ là việc làm cần thiết để tránh cho trẻ những thiệt thòi cho cuộc sống sau này.

Cần định hướng để học sinh hiểu những mặt tốt và xấu của mạng xã hội để phục vụ tốt hơn cho nhu cầu học tập và giải trí

Tuy nhiên, việc giáo dục để trẻ phân biệt cái gì đúng, cái gì sai trên mạng xã hội hoặc chỉ đơn giản là kỹ năng tự bảo vệ trước cộng đồng mạng khi bị “ném đá”, hay ứng xử như thế nào với một vấn đề mà mình không trực tiếp chứng kiến... lại rất cần sự vào cuộc của người lớn mà ở đây chính là gia đình và nhà trường.

Để trẻ luôn tự tin, hội nhập

Dù phụ huynh luôn lo lắng việc cho phép hay không cho phép con sử dụng mạng xã hội thì với sự phát triển bùng nổ của công nghệ thông tin, việc ngăn cản trẻ tiếp cận với internet là điều không thể. Do đó, thay vì cấm thì phụ huynh hãy “vẽ đường đúng cho hươu chạy thẳng” bởi hiểu biết về mạng thực sự có ích cho trẻ sau này.

“Nếu bị hạn chế tiếp xúc với mạng xã hội, trẻ sẽ thiệt thòi vì thiếu kiến thức, nhất là trong môi trường công việc, các em sẽ gặp nhiều khó khăn trong cuộc sống số đầy cạnh tranh. Hơn nữa, nếu các em không được trang bị tốt thì cảm xúc của các em sẽ không được phát triển lành mạnh. Trẻ rất dễ bị cuốn theo các trào lưu xấu ở trên mạng, nếu các em không có bản lĩnh”, Tiến sĩ Vũ Ngọc Phan, giảng viên Đại học Phenikaa (Hà Đông, Hà Nội) nhận định.

Ông Vũ Ngọc Phan cho rằng nên dạy trẻ em không coi internet là rủi ro, nguy cơ mà là cái gì rất gần gũi với chúng. Thay vì chỉ đạo, ngăn cản hãy khuyến khích trẻ hướng đến những lợi ích và tận dụng được sự phát triển của internet, đó là cách thay đổi tư duy về giáo dục - đào tạo trẻ trong vấn đề này.

Một vấn đề nữa cần phải thay đổi từ chính các bậc phụ huynh, đó là việc người lớn phải kiểm soát bản thân mình để làm gương cho con trẻ. Bởi thực tế, không ít bậc cha mẹ cũng sử dụng mạng xã hội để gây gổ, chế giễu người khác, chia sẻ những câu chuyện tiêu cực thiếu kiểm chứng.

"Cha mẹ ảnh hưởng rất lớn đến con cái. Người lớn chưa hiểu đúng, hiểu rõ thì làm sao dạy được bọn trẻ? Cha mẹ phải giáo dục con từ các giá trị đạo đức trong mối quan hệ với cha mẹ, thầy cô, bạn bè. Cha mẹ phải có quan tâm đúng mức tới cảm xúc của con để giúp chúng cảm được đầy đủ tình yêu thương của gia đình, bởi gia đình là cái gốc giúp định hình nhân cách con trẻ. Nếu trên trang cá nhân, các bậc cha mẹ thường chia sẻ những lời hay ý đẹp, những hình ảnh vui tươi thì tôi tin con, em họ cũng sẽ học tập và làm theo, từ đó có thái độ sống tích cực", ông Phan nói.

Giáo dục và định hướng từ nhà trường

“Hãy suy nghĩ trước khi bạn chia sẻ” - Think before you share là một chương trình ngoại khóa đã được Trường THCS Dịch Vọng (quận Cầu Giấy, Hà Nội) tổ chức.

Với bốn vấn đề lớn: Chúng ta sử dụng mạng xã hội để làm gì?, Mạng xã hội lớn tới đâu?, Cài đặt riêng tư trên mạng xã hội?, Tư duy phản biện và thấu cảm trên mạng xã hội là gì? các học sinh đã phần nào ý thức được các nguy cơ tiềm ẩn khi sử dụng mạng xã hội không bảo đảm an toàn, những việc nên làm và không nên làm khi sử dụng mạng xã hội.

Đúng như tên gọi của chương trình, các học sinh Trường THCS Dịch Vọng đã hiểu ra rằng chia sẻ là việc làm cần thực hiện một cách có trách nhiệm - không chỉ là trách nhiệm với bản thân cá nhân mình, mà còn là trách nhiệm với cả cộng đồng.

“Chúng tôi khuyến khích các học sinh tăng cường sử dụng mạng internet để nâng cao và mở rộng kiến thức. Tuy nhiên, với những học sinh trong độ tuổi mới lớn này, việc định hướng cho các em là rất cần thiết. Nếu đi đúng hướng, các em sẽ có lợi rất nhiều, còn nếu đi sai, hậu quả sẽ dần dần làm hỏng các em cả trong những cấp học sau này”, bà Lê Thị Thúy Nga, Hiệu trưởng Trường THCS Dịch Vọng cho biết.

Nếu những chương trình thiện nguyện, nhân vật có tầm ảnh hưởng, gương người tốt việc tốt và sự kiện có giá trị nhân văn được nhân rộng sẽ góp phần hình thành xu hướng nhân cách tốt đẹp của học sinh. Nhưng nếu những nhân vật không tốt, những hành vi không đẹp như trộm cắp, cờ bạc, hành hung người khác được chia sẻ và đón nhận như một trào lưu thì dần dần những tiêu chuẩn đạo đức, hành vi và thái độ sống của lớp trẻ sẽ bị bóp méo, lớp trẻ sẽ biến nó trở thành một nguyên tắc sống cho bản thân. Sự chia sẻ của mạng xã hội rất quan trọng, chính sự tung hô của mạng xã hội sẽ khiến trẻ ngộ nhận giá trị đó là chuẩn mực đạo đức của xã hội.

“Chúng em thường nghe câu “Hãy là người sử dụng mạng xã hội thông thái”, nhưng cụ thể phải làm như thế nào thì em chưa hiểu lắm. Để đánh giá một trào lưu, một hành vi, một câu nói là đúng hay sai, đôi khi chúng em phải rất thận trọng. Nhưng cũng có ít bạn thận trọng lắm”, em Lê Văn Hương, Trường THPT Phạm Hồng Thái (quận Ba Đình, Hà Nội) thẳng thắn cho biết.

Ở lứa tuổi học sinh, nhất là học sinh phổ thông, các em thường muốn khẳng định bản thân. Các em dễ bị nhiễm độc trước thông tin tiêu cực, dễ bị hòa theo đám đông, làm những việc được nhiều người "like" bởi cho rằng nó đúng, hợp thời mặc dù bản thân các em không hiểu hết thông tin đó. Những mâu thuẫn, xung đột trên mạng xã hội giữa các cá nhân, nhóm bạn cũng diễn ra từ đó.

Vì thế, để uốn nắn những việc làm chưa đúng hoặc những nguy cơ xấu có thể xảy ra mà không can thiệp quá sâu vào chuyện cá nhân của học sinh, ban giám hiệu, giáo viên chủ nhiệm và tổ chức đoàn thể của trường học phải luôn tích cực nắm bắt, tìm hiểu đời sống học sinh trên mạng xã hội.

Bên cạnh đó, các giáo viên cần hướng học sinh sử dụng thời gian và điện thoại, máy tính vào việc học, hoặc dùng mạng xã hội để tìm thông tin hay, phục vụ cho việc học tập. Quan trọng hơn cả là sự song hành của gia đình và nhà trường trong việc định hướng thông tin, làm gương để trẻ học tập, noi theo, từ đó có một thái độ ứng xử tích cực đối với mạng xã hội.

Sưu tầm